

## การกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ Political Socialization of Students According to Sanghavatthu Principles

สำเริง แก้วจรรยา

Samroeng Kaeocharun

นักวิชาการอิสระ

Independent academic

E-mail: nrngkhkml736@gmail.com

### บทคัดย่อ

การกล่อมเกลาทางการเมือง คือ กระบวนการสั่งสอนอบรมให้สมาชิกของสังคมเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมืองที่ผ่านตัวกลางต่างๆ ของสังคมทั้งทางตรง และทางอ้อม ตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบโตใหญ่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต การกล่อมเกลาทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลสำคัญซึ่งสามารถสรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ 1) ประสบการณ์ในวัยเด็ก 2) อาชีพการงานและองค์กรต่างๆ ที่บุคคลเข้าไปมีส่วน 3) มาตรฐานของระบบการเมือง และ 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากหลายระดับหลายตัวการ เริ่มตั้งแต่ระยะแรกเริ่มของชีวิตในครอบครัวต่อเนื่องมาในสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น สถาบันศาสนา โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สมาคมอาสาสมัคร สื่อมวลชน พรรคการเมืองหรือสถาบันต่างๆ ของรัฐบาล เป็นต้น การกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบไปด้วย 1) ด้านทาน คือ ให้ความรักความอบอุ่น 2) ด้านปิยวาจา คือ แนะนำให้ความประพฤติสั่งสอนที่ดี 3) ด้านอัตถจริยา คือ ให้สิ่งสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์ และ 4) ด้านสมานัตตตา คือ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

**คำสำคัญ:** การกล่อมเกลาทางการเมือง, นักเรียน, หลักสังคหวัตถุ

### ABSTRACT

Political socialization is the process of teaching and training members of society to learn about political culture. and political structures through various intermediaries of society both directly and indirectly from childhood until adulthood continues throughout life Political socialization, which is an important influence, can be summarized as having 4 factors: 1) childhood experiences 2) Careers and organizations in which people take part 3) standards of the political system and 4) Participation in decision making.

The process of political socialization is therefore a continuous learning process from many levels and factors. Starting from the earliest stages of family life and continuing in various social institutions such as religious institution school Occupation group Volunteer Association mass media political parties or government institutions, etc Political socialization of students according to the principles of Sanghahavatthu 4 consists of 1) The aspect of giving is to give love and warmth. 2) Speaking beautifully means recommending good conduct and teaching. 3) The aspect of making benefits is giving things that are creative and beneficial. 4) Conducting oneself appropriately is setting a good example for students.

**Keywords:** Political socialization, Student, Sanghavatthu principles.

## บทนำ

การกล่อมเกลາทางการเมืองเป็นยุทธวิธีที่สังคมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ อันได้แก่ ความรู้ ทักษะคติ ความเชื่อ และค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นถัดไป โดยที่หากมิได้มีการกระบวนกรเช่นนี้แล้วสมาชิกใหม่ของระบบการเมืองโดยส่วนใหญ่ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนก็จะต้องค้นหาแบบแผนของความโน้มเอียงทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ด้วยความสำคัญเช่นนี้ การกล่อมเกลาทางการเมืองจึงช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ เพราะเป็นกระบวนการที่บุคคลสร้างความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งดำเนินการสืบทอดโดย ผ่านทางหน่วยตัวแทนต่างๆ ในสังคม ที่จะทำให้แต่ละคนได้เรียนรู้ถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ ระหว่างตนเองกับการเมืองที่เหมาะสมได้ ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นกระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ของประชาชน นอกจากนี้ การกล่อมเกลาทางการเมืองยังอาจมีบทบาทช่วยสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบใหม่ขึ้นมาเองก็ได้เช่นเดียวกัน เมื่อบริบทของสังคมการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองมีหน้าที่สำคัญที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง และยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับหนึ่ง อันหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลง การแก้ไข และการธำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของชาติต่อไป (จันทร์พานิช มหากาญจนะ, 2560: 150)

ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองต้องมุ่งเสริมให้เกิดการกล่อมเกลาทางการเมืองหรือกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองส่งผลต่อการสร้างให้เยาวชนที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ประชากรในสังคมให้เป็นประชากรในสังคมที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาและเข้าใจการกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับเยาวชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเยาวชนกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ หรือไม่มีคุณภาพย่อมมาจากกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองในช่วงเยาวชน โดยการศึกษาการเปรียบเทียบตัวการที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางสังคมอื่นๆ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของไทยจากเยาวชนในกลุ่มต่างๆ ย่อมทำให้เข้าใจถึงฐานที่มาและอิทธิพลที่สำคัญของตัวการในการกล่อมเกลาทางการเมืองที่สำคัญๆ ได้ดีขึ้นอีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการคาดการณ์และแสวงหาแนวโน้มการกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนไทย จะทำให้สามารถทราบถึงอิทธิพลที่สำคัญของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยภายนอกในการกล่อมเกลาทางการเมืองอันจะนำไปสู่การคาดการณ์และแสวงหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองให้กับ เยาวชนได้เห็นเด่นชัดมาจากการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะทางการเมืองเพราะว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในทางการเมืองนั้นถูกกำหนดโดยพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าองค์กรหรือสถาบัน การที่บุคคล องค์กรหรือสถาบันจะมีพฤติกรรมทางการเมืองโดยการสนับสนุนระบบการเมืองหรือไม่ในส่วนสำคัญย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองที่ดีแล้วย่อมเป็นการสนับสนุนระบบการเมืองนั้น ให้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและเป็นระบบการเมืองที่มั่นคง การกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นจะต้องมีรากฐานมาตั้งแต่เด็กเพราะสิ่งที่ได้เรียนรู้และก่อตัวขึ้นในช่วง ต้นของชีวิตจะส่งผลตามมาถึงในวัยที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะการให้การศึกษาทางการเมืองแก่เยาวชน นั้นเป็นการทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และแนวทางปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่ง โดยส่วนประกอบของสื่อกลางหรือตัวกลางนั้นย่อมขึ้นอยู่กับครอบครัว กลุ่ม เพื่อน กลุ่มศาสนา กลุ่มอาชีพ และสื่อต่างๆ นอกจากนี้ยังมีสื่อกลางที่สำคัญอีกประการ

หนึ่งในสังคม ที่ทำหน้าที่ควบคู่กับตัวกลางอื่นๆ คือ สถาบันการศึกษาเพราะสถาบันการศึกษาจัดได้ว่าเป็นองค์การที่ให้การกล่อมเกลாதองการเมืองได้โดยทางตรงและทางอ้อม องค์ประกอบต่างๆ ของสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ หลักสูตรการเรียนการสอนตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ก็มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษาทั้งสิ้น

การกล่อมเกลาทองการเมืองจึงเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้นรับเอาวัฒนธรรมทางการเมืองหนึ่งๆ ไปใช้เป็น วิธีการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตทางการเมืองว่าจะดำเนินหรือเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างไร โดยมีหน่วยตัวแทนที่ จะทำหน้าที่ให้การกล่อมเกลาทองการเมือง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชน ได้แก่ 1) ด้านสถาบันครอบครัว 2) ด้านสถาบันการศึกษา 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน 4) ด้านสถาบันศาสนา และ 5) ด้านสถาบันทางการเมือง ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นแหล่งที่จะให้การปลูกฝังทัศนคติทางการเมือง เพราะเป็นสถาบันที่สองที่นักเรียน นักศึกษาต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างใกล้ชิดเป็นเวลานาน ดังนั้น ครูอาจารย์จึงมีอิทธิพลต่อกระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองของนักเรียนได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งโดยวิธีการสอน และเนื้อหาวิชาที่สอนแก่นักเรียน นักศึกษาและการปกครองในสถาบันศึกษา ครู อาจารย์จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียน นักศึกษาเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของ ระบบการเมืองที่เมาถึงเกี่ยวข้องกับุคคลทุกคนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง จะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษา และระบบการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในกระบวนการอบรมและกล่อมเกลาศบุคคลให้ไปสู่ระบบการเมือง การศึกษากับการเมืองจึงเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งยากที่จะแยกออกจากกัน เพราะการศึกษา ก็เปรียบเสมือนรากฐานของการเมือง การเมืองก็เปรียบเสมือนเข็มทิศในการชี้ แนวทางให้กับการศึกษา กล่าวคือการศึกษาคือจะหล่อหลอมหรือสร้างคุณภาพของคนให้เป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม การศึกษาเป็นเครื่องมือเลือกสรรคนเข้าสู่ระบบการเมือง การศึกษาช่วยสร้างสำนึกทาง การเมือง การศึกษาช่วยให้หลุดพ้น ความการด้อยพัฒนาทางการเมือง ดังนั้น การกล่อมเกลาทองการเมืองโดยผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งจะเป็นกระบวนการสอนหรือการอบรมกล่อมเกลาคให้เยาวชน ครู อาจารย์ที่สอนควรให้ความใส่ใจเรื่อง การให้ประสบการณ์การกล่อมเกลาทองการเมืองแก่นักเรียน นักศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความคิด ทักษะ ค่านิยม และพฤติกรรมอันพึงประสงค์ในการดำรงชีวิตที่ดี ของสังคม และกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น ที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อ การเมือง ซึ่งต่อไปจะทำให้เป็นประชาชนที่เป็น พลเมืองดี มีความจงรักภักดี มีความผูกพันต่อชาติของตนแล้วยังเป็นการทำให้เป็นผู้รับผิดชอบในกิจการ สำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต ระบบการศึกษา จึงถือว่าเป็นกระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองที่สำคัญที่จะหล่อหลอมกล่อมเกลาคคนในสังคมนั้นให้มี ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติต่างๆ ตามที่สังคม นั้นๆ ต้องการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือระบบการศึกษานั้นมีบทบาทในการกล่อมเกลาคคนในสังคมให้มี ลักษณะอันพึงประสงค์นั่นเอง จากที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการกล่อมเกลาทองการเมือง โดยเป็นวัยที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองพร้อมที่จะเรียนรู้โลกทัศน์ทางการเมือง การรับรู้ อดุมการณ์ต่างๆ ทางการเมือง ซึ่งจะปลูกฝังความเชื่อ แนวความคิด ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษาอันจะก่อให้เกิดวุฒิภาวะทางการเมือง จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษา เรื่อง การกล่อมเกลาทองการเมือง โดยจะศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกักระบวนการเรียนรู้ และการกล่อม เกลาทองการเมือง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการทางการเมืองต่อไป (ปรีชา เรืองจันทร์, 2559: 306)

ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญด้านวัตถุนิยมได้แผ่หลายทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคม วัตถุนิยมต่างคนต่างมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์ตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก เพราะต่างก็ตกอยู่ใน

อำนาจจัดถุนิยม โดยมองข้ามหลักคุณธรรมจริยธรรม ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมอันดีไป ผู้นำที่ประพฤติตนตามธรรมนั้นหายาก ผู้นำที่ไร้ธรรมย่อมไม่สามารถจะยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่นได้ ชัยยังให้ผู้ตามเกิดความไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่เป็นที่น่าวางใจจนกระทั่งไร้ภาวะผู้นำ ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนคนรุ่นหลัง จนทำให้ประเทศชาติเกิดความเสียหาย ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาเรื่องการกล่อมเกลากลายทางการเมืองของเรียนตามหลักสังคหวัตถุ เพื่อใช้เป็นแนวทางและวิธีการที่จะสามารถกล่อมเกลายาวชนในการแก้ปัญหาสังคมต่อไป

### ความหมายการกล่อมเกลากลายทางการเมือง

คำว่า “การกล่อมเกลากลายทางการเมือง” ได้มีการใช้คำนี้ในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น “การเรียนรู้ทางการเมือง” “การขัดเกลากลายทางการเมือง” “การอบรมกล่อมเกลากลายทางการเมือง” “การเรียนรู้ชีวิตทางการเมือง” “สังคมทางการเมือง” “สังคมประกิตทางการเมือง” ซึ่งรูปแบบคำต่างๆ ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า (Political Socialization) ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงกำหนดให้คำศัพท์ที่ได้ยกมาทั้งหมดข้างต้นมีความหมายถึง “การกล่อมเกลากลายทางการเมือง” ทั้งหมด ซึ่งจะพบว่าผู้ใช้ได้นิยามไว้คล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้

การกล่อมเกลากลายทางการเมือง หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองขึ้นมา ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษาในวิชาสังคมศึกษา จากข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน ไปจนถึงการรับเอาทัศนคติทางการเมืองจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลอื่น (ประทีป สยามชัย, 2526: 93) กระบวนการกล่อมเกลากลายทางการเมืองเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ อันได้แก่ ความรู้หรือความเชื่อ ทศนคติและความรู้สึกค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบทางการเมือง กระบวนการกล่อมเกลากลายทางการเมืองนี้อาจเป็นการรักษาและส่งผ่านหรือแปลงรูปแบบหรือสร้างความโน้มเอียงทางการเมืองเหล่านั้นก็เป็นได้ กระบวนการกล่อมเกลากลายทางการเมือง คือ แบบแผนที่คนเรียนรู้หรือสร้างเสริมความโน้มเอียงทางการเมืองของตนขึ้นเป็นตัวตน สังคมประกิตทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นกระบวนการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง หรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็วและฉับพลัน เช่น เกิดการปฏิวัติ กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองก็อาจเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เคยมีมาก่อนให้เกิดขึ้นได้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์, 2526: 17)

การกล่อมเกลากลายทางการเมืองมีสองลักษณะ คือ ความหมายในวงแคบ และความหมายในวงกว้าง ความหมายในวงแคบ คือ การให้ข่าวสารทางด้านการเมือง การปลูกฝังค่านิยมทางด้านการเมือง และการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ ทางด้านการเมืองอย่างมีเจตนาซึ่งกระทำโดยสื่อกลาง (agents) ที่มีความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการในการอบรมสั่งสอน ความหมายในวงกว้าง คือ การเรียนรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในทุกช่วงของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จะเป็นแบบทางการหรือไม่เป็นทางการจะมีเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม (Greenstein F. I., 1968: 552-553) การกล่อมเกลากลายทางการเมืองหมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมืองซึ่งได้แก่ ความรู้ ทศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งหรือจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ถ้าไม่มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้แล้วจะทำให้สมาชิกใหม่

แสวงหาวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีผลต่อเสถียรภาพหรือการคงอยู่ของระบบการเมืองนั้นๆ ดังนั้น การกล่อมเกลாதทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบปรับตัวดำรงอยู่ต่อไป (Easton D. and Dennis J., 1969: 7-8)

จะเห็นได้ว่า การกล่อมเกลาททางการเมือง หมายถึง กระบวนการสั่งสอนอบรมให้สมาชิกของสังคมเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมืองที่ผ่านตัวกลางต่างๆ ของสังคมทั้งทางตรง และทางอ้อม ตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบโตใหญ่โตเนื่องไปตลอดชีวิต กล่าวคือเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เกิดเป็นแบบฉบับของทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยม และความรู้สึกในทางใดทางหนึ่งต่อระบบการเมือง ดังนั้น การอบรมกล่อมเกลาททางการเมือง จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบการเมืองของแต่ละประเทศอย่างเห็นได้ชัด เพราะเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง และเป็นกระบวนการที่ทำให้พลเมืองของประเทศมีความรู้ เรื่องระบบการเมืองการปกครองของประเทศ ก่อให้เกิดความรู้สึกชื่นชม เกรียดขัง หรือนิ่งเฉยต่อระบบการเมือง การกล่อมเกลาททางการเมืองจึงเป็นกระบวนการของการถ่ายทอดผ่านตัวกลางต่างๆ ของสังคม ซึ่งทำให้แต่ละคนนั้นได้เรียนรู้ในการจะกำหนดรูปแบบของตนเองในส่วนที่สัมพันธ์กับการเมืองให้เหมาะสม ระบบการเมืองของแต่ละประเทศจะคงอยู่ในรูปแบบเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับสถาบันที่กล่อมเกลาสังคมว่าจะถ่ายทอดค่านิยมทางการเมืองไปในรูปแบบไหน ถ้าหากสถาบันที่กล่อมเกลาทาสังคมถ่ายทอดค่านิยมทางการเมืองและสังคมแตกต่างไปจากบรรพบุรุษของตนนั้น กระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองนี้ ก็จะเป็นตัวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม

### แนวคิดการกล่อมเกลาททางการเมือง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกล่อมเกลาททางการเมืองของเรียนตามหลักสังคมวัตถุ ผู้เขียนจึงได้รวบรวมแนวคิดการกล่อมเกลาททางการเมืองจากนักวิชาการที่ได้นิยามไว้ดังต่อไปนี้ คือ

จิตวิทยาวัฒนธรรม (Psychocultural Approach) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์กระบวนการอบรมกล่อมเกลาททางการเมืองซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองสรุปได้ 4 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ในวัยเด็ก โดยเชื่อว่าประสบการณ์ก่อนวัยผู้ใหญ่ (Pre – Adult) เป็นแหล่งที่มาของทัศนคติทางการเมืองแบบแผนอำนาจ และในสภาพการณ์ทางสังคมเมื่อครั้งวัยเด็กก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีบทบาทที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อเกี่ยวกับรูปแบบของความโน้มเอียงทางการเมือง สถาบันที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในวัยเด็ก คือ สถาบันครอบครัวและโรงเรียน
2. อาชีพการงานและองค์กรต่างๆ ที่บุคคลเข้าไปมีส่วน แบบแผนจากสถาบันเหล่านี้ยิ่งมีความใกล้ชิดกับแบบแผนอำนาจของระบบทางการเมืองเท่าไร แบบแผนอำนาจนั้นจะมีผลอย่างสำคัญ ต่อแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และมากกว่าแบบแผนอำนาจในครอบครัว
3. มาตรฐานของระบบการเมือง มาตรฐานของระบบการเมืองแต่ละสังคมก็จะมีอิทธิพลกับกระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้นด้วย
4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตกลง รูปแบบดังกล่าวนี้ Almond และ Verba ได้อาศัยการวิเคราะห์จากผลการวิจัยระหว่างชาติ (5 ชาติ คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน อังกฤษ อิตาลี และ เม็กซิโก) ปรากฏว่าผู้ตอบคำถามว่าสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจภายในครอบครัว โรงเรียน หรืออาชีพและ



การงานมีผลต่อการคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Almond G.A. and Verba S., 1965: 7-8)

จะเห็นได้ว่า การอบรมกล่อมเกลாதทางการเมืองซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญสามารถสรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ 1) ประสบการณ์ในวัยเด็ก 2) อาชีพการงานและองค์กรต่างๆ ที่บุคคลเข้าไปมีส่วน 3) มาตรฐานของระบบการเมือง และ 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตกลง

### รูปแบบการกล่อมเกลาททางการเมือง

ในทัศนะของ Almond Gabriel A Powell G and Bingham Jr กล่าวถึง รูปแบบของการกล่อมเกลาททางการเมืองนั้นจะดำเนินไปใน 2 รูปแบบกล่าวคือ

1. รูปแบบที่เห็นได้ชัด (Manifest Transmission) การกล่อมเกลาททางการเมืองในรูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อ กระบวนการกล่อมเกลาทหรือการถ่ายทอดนั้นเป็นการสื่อสารที่แสดงออกอย่างชัดเจนในการให้ข้อมูลข่าวสารค่านิยม และความรู้สึกต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองอัน ได้แก่ การสอนเรื่องหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนให้แก่นักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2. รูปแบบที่แฝงอยู่ (Latent Transmission) ในรูปแบบนี้เป็นการกล่อมเกลาทที่ไม่ใช้ทัศนคติทางการเมือง (Non-political Attitude) แต่มีผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองของผู้ได้รับการกล่อมเกลาททางการเมืองโดย ทางอ้อม ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในวัยเด็ก เช่น เด็กรับเอาทัศนคติในทางก้าวร้าวจากครอบครัว

วิธีการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย ก็คือการที่ปัจเจกบุคคลมีความเป็นตัวตนทางการเมือง (Political Self) ประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติหรือความรู้สึก ค่านิยม รวมทั้งแบบแผนแห่งการปฏิบัติต่างๆ อัน เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจทางการเมือง รวมทั้งบทบาทต่างๆ ของบุคคลในระบบการเมืองที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง ความเป็นตัวตนทางการเมือง ของปัจเจกบุคคลนี้จะเกิดขึ้นจากการกล่อมเกลาททางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งนักวิชาการบางท่าน อาจเรียกว่า การกล่อมเกลาท เรียนรู้ทางการเมือง (Political Learning) ได้เช่นกัน ซึ่งมีนักวิชาการท่านหนึ่งได้กล่าวว่าการกล่อมเกลาททางการเมืองไว้ว่าเป็นกระบวนการ ที่คนสร้างความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการเมือง และยังเป็นวิธีการที่คนรุ่นหนึ่งใช้ในการส่งผ่านความคิดและความเชื่อทางการเมืองของตนให้กับคนในรุ่นถัดไป (Almond Gabriel A. Powell G. and Bingham Jr., 1980: 145)

ในขณะที่ Richard E. Dawson and Kenneth Prewitt อธิบายเพิ่มเติมไว้อย่างชัดเจนว่า การกล่อมเกลาททางการเมืองจะเป็นกระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมการเมืองของประชาชน ดังนั้น การกล่อมเกลาททางการเมืองจะทำให้เกิดตัวตนทางการเมืองของปัจเจกบุคคล จากนั้นด้วยเหตุที่ว่ามนุษย์ได้รวมตัวอยู่ร่วมกันในสังคมการเมือง ดังเช่นที่ Aristotle ได้ เคยกล่าวไว้ว่า “Man is a Political Animal” จึงมีการติดต่อสื่อสาร ความสัมพันธ์ และหล่อหลอม รวมเข้าด้วยกันเป็นประชาคมการเมือง (Political Community) สังคมการเมืองสมัยใหม่เรียกกันว่า รัฐชาติ (Nation State) ดังนั้น ภาพรวมของตัวตนทางการเมืองของสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในสังคมการเมืองนี้ ก็คือสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ซึ่งนักวิชาการอย่าง Verba ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ แบบแผนของความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดที่สมาชิกในสังคมการเมืองหนึ่งๆ มีต่อการเมืองและสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกทางการเมือง นั่นเอง กรอบความคิดเกี่ยวกับตัวแทนหรือตัวการที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาททางการเมือง (Agents of Political Socialization) ให้กับปัจเจกบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในสังคมการเมือง โดยแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ ประการ

ที่หนึ่ง ครอบครัวและกลุ่มปฐมภูมิ The Family and Primary Group) ประการที่สอง กลุ่มเพื่อนและสังคม (Peer Groups and Society) ประการที่สาม สถาบันการศึกษา โรงเรียน และการเรียนรู้ในทางการเมือง (Education, the Schools and Political Learning) และประการที่สี่ กลุ่มทางสังคม กลุ่มทุติยภูมิ การมีประสบการณ์ในทางการเมืองโดยตรงด้วยตนเอง และสื่อสารมวลชน (Richard E. Dawson and Kenneth Prewitt, 1969: 226)

โดยที่การกล่อมเกลทางการเมืองมีลักษณะและกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การกล่อมเกลทางการเมืองเป็นกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดจนชีวิตของบุคคล (Lifelong and Development) ประการที่สอง การกล่อมเกลทางการเมืองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน (Childhood and Youth) และประการที่สาม การกล่อมเกลทางการเมืองเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของวัยผู้ใหญ่ (Adult Political Learning) ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นวิธีการของการกล่อมเกลทางการเมืองจะเกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลได้ใน 2 กรณี คือ การกล่อมเกลทางการเมืองทางตรง (Direct Forms of Political Socialization) และการกล่อมเกลทางการเมืองทางอ้อม (Indirect Forms of Political Socialization) ซึ่งมีนักวิชาการ ได้ขยายความไว้เพิ่มเติมว่า การกล่อมเกลทางการเมืองทางตรง คือ บุคคลได้สัมผัสโดยตรงกับข่าวสาร ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง อาทิได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การกล่อมเกลทางการเมืองทางอ้อม มักเกิดขึ้นกับบุคคลเมื่ออยู่ในวัยเยาว์ ซึ่งจะได้รับกรอบสั่งสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากบิดามารดา ครู อาจารย์ และเพื่อนสนิทเป็นส่วนใหญ่ โดยที่บุคคลต่างๆ เหล่านี้ จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองให้กับเด็กและเยาวชนซึ่งจะคงอยู่ตลอดไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น และนอกจากนั้น ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาทัศนคติที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมการเมืองในขณะนั้น ทั้งต่อผู้นำประเทศและสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น การกล่อมเกลทางการเมืองก็คือเครื่องมือของการถ่ายทอดแบบแผนของความคิดและความเชื่อในทางการเมืองนั่นเอง (กมล สุขพานิช, 2527: 57)

จะเห็นได้ว่า รูปแบบของการกล่อมเกลทางการเมืองนั้นจะดำเนินไปใน 2 รูปแบบกล่าว คือ 1) รูปแบบที่เห็นได้ชัด (Manifest Transmission) การกล่อมเกลทางการเมืองในรูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อกระบวนการกล่อมเกลหรือการถ่ายทอดนั้นเป็นการสื่อสารที่แสดงออกอย่างชัดเจนในการให้ข้อมูลข่าวสาร ค่านิยม และความรู้สึกต่อวัตถุทางการเมือง 2) รูปแบบที่แฝงอยู่ (Latent Transmission) ในรูปแบบนี้เป็นการกล่อมเกลที่ไม่ใช่ทัศนคติทางการเมือง (Non-political Attitude) แต่มีผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองของผู้ได้รับการกล่อมเกลทางการเมืองโดยทางอ้อม ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในวัยเด็ก เช่น เด็กรับเอาทัศนคติในทางก้าวร้าวจากครอบครัว

### กระบวนการกล่อมเกลทางการเมือง

กระบวนการกล่อมเกลทางการเมือง โดยสรุปการกล่อมเกลทางการเมืองนี้มีตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญในการกล่อมเกลทางการเมืองมี ๖ ตัวแทนที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

**1. ด้านครอบครัว** ครอบครัวเป็นสถาบันหรือแหล่งของการเรียนรู้และทางการเมืองที่สำคัญ เป็นแหล่งวัฒนธรรมทางการเมืองอันสำคัญ ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมืองได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง การที่ครอบครัวได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบัน หรือ องค์กรที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กก็เพราะเด็กเมื่อเกิดมา ส่วนใหญ่เด็กจะใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว สำหรับวิธีการของครอบครัวในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกับเด็กมีอยู่หลากหลายวิธี แต่ส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นอย่างไม่มีการวางแผนที่เป็นระบบ และส่วนใหญ่เป็นไปโดยไม่

ตั้งใจ กล่าวว่าการครอบครัวยังเป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่ในการอบรม กลุ่มกลาทางการเมืองของสังคมเป็นโครงสร้างแรกที่บุคคลจะได้พบ อิทธิพลที่สำคัญของครอบครัว คือ การสร้างทัศนคติต่ออำนาจ กล่าวว่าเป็นภายในครอบครัวจะมีลักษณะการตัดสินใจ ร่วม (Collective Decision) ซึ่งมีลักษณะอำนาจเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ (Authoritative) ใน ทัศนะของเด็กเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามหรือไม่เชื่อฟังจะนำไปสู่การลงโทษหรือไม่ได้รับสิ่งที่ ต้องการ ดังนั้น ประสบการณ์ของเด็กเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในครอบครัวจะส่งผล ต่อความรู้สึกลักษณะความสามารถทางการเมือง (Political Competence) สร้างทักษะเกี่ยวกับการมี ปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง และนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต ถ้าเด็กถูกอบรมสั่งสอน ให้มีพฤติกรรมแบบยอมรับเชื่อฟังก็อาจทำให้เด็กนั้นมีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นแบบนั้นในอนาคต นักวิชาการบางคนเห็นว่าในครอบครัวที่มีการพูดคุยถกเถียงปัญหาทางการเมืองจะมีความ ผูกพันกับหน้าที่ทางการเมือง

## 2. ด้านการศึกษา

2.1 โรงเรียน กล่าวได้ว่าเป็นสถาบันหรือตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน ทั้งนี้เพราะในสังคมสมัยใหม่การเรียนรู้ทางการเมืองมักจะเกิดขึ้นในชั้นเรียน

2.2 วิทยาลัยโดยเฉพาะมหาวิทยาลัย กล่าวได้ว่าเป็นสถาบันหรือตัวแทนให้การเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญของนิสิตนักศึกษา โดยทั่วไปมักจะเป็นแหล่งที่เปลี่ยนแปลงลักษณะที่นิ่งเฉยทางการเมือง การไม่แสดงออกทางการเมือง ความไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ความสนใจอยากแสดงออกทางการเมือง

3. ด้านกลุ่มเพื่อน (Peer Group) เป็นกลุ่มปฐมนุญประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มเพื่อนมีได้ มีบทบาท ยิ่งหย่อนไปกว่าครอบครัวและโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่เด็กอยู่ในวัยรุ่นและวัยที่เป็นผู้ใหญ่ดั่ง ฎในผลการวิจัยของ มัสเซียลาส (Massialas) ที่พบว่านอกเหนือจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กแล้ว กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อยในแง่ของการต่อสู้เด็กวัยรุ่นมักจะต่อสู้ตามความเชื่อของกลุ่ม นอกจากนี้พวกนี้มักจะมี ความเชื่อทางสังคมและการเมืองไปในทางที่ดี ความแตกต่างในบทบาทระหว่างกลุ่มเพื่อนและครอบครัวควรจะอยู่ที่ขณะที่ครอบครัวช่วยสร้างการรับรู้ การเลียนแบบ ความจงรักภักดีทางการเมืองให้กับเด็กๆ ในช่วงระยะเริ่มต้นของชีวิต กลุ่มเพื่อนจะช่วยในช่วงเข้าสู่วัยรุ่นได้

4. ด้านกลุ่มอาชีพ ถือกันว่ามีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและทางการเมืองให้แก่บุคคล ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางสังคมเมื่อบุคคลได้รับการเตรียมพร้อมที่จะประกอบอาชีพของตนเองจะพบว่า ในแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีวิธีการโดยเฉพาะของตน ซึ่งอาจจะไม่ซ้ำกันกลุ่มอาชีพอื่น ในกรณีของการเรียนรู้ทางการเมือง เช่น กลุ่มชาวนา กลุ่มเกษตรกร นอกจากจะช่วยให้สมาชิกใหม่ของกลุ่มได้เรียนรู้ทางสังคม คือ ระเบียบวิธีการของกลุ่ม การอยู่ร่วมกันควรให้ความเคารพต่อกันและให้ความช่วยเหลือกันและกัน ในบางกรณียังได้ช่วยสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ หรือมีทัศนคติทางการเมืองอีกด้วย เพราะในหลายกรณีการที่กลุ่มดังกล่าวจะได้มาซึ่งความต้องการหรือผลประโยชน์จะต้องมีการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วง ในกรณีดังกล่าวสมาชิกของกลุ่มบุคคลจะมีการเรียนรู้วิธีการเคลื่อนไหวชุมนุม วิธีการใช้อำนาจต่อรองกับนายจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือแม้กระทั่งกับรัฐบาล ในแง่นี้จะเห็นได้ว่า กลุ่ม (อาชีพ) มีส่วนช่วยให้สมาชิกของกลุ่มได้การเรียนรู้ทางการเมือง



**5. ด้านสื่อมวลชน (Mass Media)** สื่อมวลชน หมายถึง สื่อหรือช่องทางของการสื่อสารมวลชนซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ นิตยสาร โดยทั่วไปมีหน้าที่สำคัญดังนี้ คือ หน้าที่เสนอข่าวสาร เสนอความเห็น บริการศึกษา และทำหน้าที่ทางด้านบันเทิง ซึ่งหน้าที่เหล่านี้โดยเฉพาะหน้าที่เสนอข่าวและเสนอความเห็นมีผลต่อทัศนคติความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคล เพราะข่าวที่เสนอทุกวันส่วนหนึ่งเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุการณ์ทางการเมืองที่สื่อมวลชนได้ถ่ายทอดจากรัฐบาลมาสู่ประชาชน

**6. ด้านศาสนา** นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาอธิบายถึงหน้าที่หลักของศาสนาว่ากว้างๆ ไว้สองประการ คือ หน้าที่ต่อบุคคลและหน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคล คือ ศาสนาสอนความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้ อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของการขัดเกลาทางสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต (Michael Rush and Phillip Athoff, 1971: 15-17)

จะเห็นได้ว่า กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากหลายระดับหลายตัวการ เริ่มตั้งแต่ระยะแรกเริ่มของชีวิตในครอบครัวต่อเนื่องมาในสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น สถาบันศาสนา โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สมาคมอาสาสมัคร สื่อมวลชน พรรคการเมืองหรือสถาบันต่างๆ ของรัฐบาล เป็นต้น ส่วนที่วาระระดับใดตัวการใดจะมีอิทธิพลมากกว่ากัน ต้องแล้วแต่ความเป็นมาเป็นไปของชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์นั้นความยืนยาวของระบบและค่านิยมที่ใช้กันมา ความต่อเนื่องหรือขาดตอนของความเป็นชาติ ประสิทธิภาพของระบบการศึกษา สภาพภูมิศาสตร์และการติดต่อสื่อสารภายในชาติ ระบบครอบครัว โรงเรียนและการอบรมบุตร รวมทั้งอิทธิพลภายนอกนี้ที่มีผลต่อสังคมนั้นๆ ด้วยกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ในทุกขั้นตอนของชีวิตมีความสำคัญที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการถ่ายทอดและปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง การที่บุคคลจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองรูปแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง อย่างไรก็ตามกระบวนการอบรมการกล่อมเกลาทางการเมืองจะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเหตุการณ์ในแต่ละขั้นตอนจากวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่

## บทสรุป

การกล่อมเกลาทางการเมือง หมายถึง กระบวนการสั่งสอนอบรมให้สมาชิกของสังคมเรียนรู้วัฒนธรรมทางการเมือง และโครงสร้างทางการเมืองที่ผ่านตัวกลางต่างๆ ของสังคมทั้งทางตรง และทางอ้อม ตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบโตใหญ่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต กล่าวคือเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เกิดเป็นแบบฉบับของทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยม และความรู้สึกในทางใดทางหนึ่งต่อระบบการเมือง ดังนั้น การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบการเมืองของแต่ละประเทศอย่างเห็นได้ชัด การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญสามารถสรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ 1) ประสบการณ์ในวัยเด็ก 2) อาชีพการงานและองค์กรต่างๆ ที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วม 3) มาตรฐานของระบบการเมือง และ 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตกลง

รูปแบบของการกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นจะดำเนินไปใน 2 รูปแบบกล่าว คือ 1) รูปแบบที่เห็นได้ชัด (Manifest Transmission) รูปแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อ กระบวนการกล่อมเกลาหรือการถ่ายทอดนั้นเป็นการสื่อสารที่แสดงออกอย่างชัดเจนในการให้ข้อมูลข่าวสารค่านิยม และความรู้สึกต่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง 2) รูปแบบที่แฝงอยู่ (Latent Transmission) ในรูปแบบนี้เป็นการกล่อมเกลาที่ไม่ใช้ทัศนคติ

ทางการเมือง (Non-political Attitude) แต่มีผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองของผู้ได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยทางอ้อม ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในวัยเด็ก เช่น เด็กได้รับเอาทัศนคติในทางก้าวร้าวจากครอบครัว กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากหลายระดับหลายตัวการ เริ่มตั้งแต่ระยะแรกเริ่มของชีวิตในครอบครัวต่อเนื่องมาในสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น สถาบันศาสนา โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สมาคมอาสาสมัคร สื่อมวลชน พรรคการเมืองหรือสถาบันต่างๆ ของรัฐบาล เป็นต้น การกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านทาน คือ ให้ความรักความอบอุ่น ให้ความรู้ ให้ความสำคัญ ให้ความรู้เรื่องศาสนา ให้ความรู้เรื่องการเมือง 2) ด้านปิยวาจา คือ แนะนำให้ความประพฤติสั่งสอนที่ดี แนะนำให้ความรู้คำแนะนำ แนะนำให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนในทางที่ดี แนะนำแลกเปลี่ยนความรู้พูดให้ธรรมะ แนะนำให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม 3) ด้านอัตถจริยา คือ ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้สิ่งที่สร้างสรรค์และเกิดประโยชน์ เตือนสติ และคิดไตร่ตรอง ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นตัวอย่างให้รู้หน้าที่มีระเบียบวินัย 4) ด้านสมานัตตตา คือ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน เป็นแบบอย่างในการทำความดี ปลุกฝังทัศนคติในการกล่อมเกลาทางการเมือง

#### บรรณานุกรม

- กมล สุขพานิช. (2527). **ชนบทปราบ**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- จันทรา นุช มหากาญจนะ. (2560). **การเมืองเปรียบเทียบ**. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์รัตนไตร.
- ปรีชา เรืองจันทร์. (2559). **การเมืองเศรษฐกิจและสังคม**. พิษณุโลก : รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ประทีป สยามชัย. (2526). **สารัตถทางสังคมวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุดดิษฐ์. (2526). **การเมืองของเด็ก**. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- Almond G.A. and Verba S. (1965). **The Civic Culture**. Boston: Little Brown and Company.
- Almond Gabriel A. Powell G. and Bingham Jr. (1980). **Comparative Politics Today: A World View**. Boston: Little brown & Co.
- Easton D. and Dennis J. (1969). **Children in the Political System**. New York: McGraw Hill Book Co.
- Greenstein F. I. (1968). **Political Socialization** International Encyclopedia of Social Science. New York: The Free Press.
- Michael Rush and Phillip Athoff. (1971). **Introduction to Political Sociology**. London: Western Printing Serviced Press.
- Richard E. Dawson and Kenneth Prewitt. (1969). **Political Socialization**. Boston: Little Brown & Co.